

Český Těšín a jeho proměny (nejen) v posledních sto letech

7. díl: Cesta ke vzniku římskokatolické farnosti Český Těšín

Další z dílů seriálu přibližujícího dějiny našeho města prostřednictvím ukázek z jednotlivých kapitol obsáhlé knihy vydané pod redakcí Radima Ježe, Davida Pindura a Henryka Wawreczky je vybrán z obšírného oddílu věnovaného komplikovanému náboženskému vývoji a církevně-správním poměrům. Úryvek přibližuje nelehké počátky samostatné římskokatolické farnosti Český Těšín.

Farní kostel Nejsvětějšího Srdce Ježíšova v Masarykových sadech, 30. léta 20. století (Muzeum Těšínska)

Území Těšínska zůstalo i po rozdělení mezi Československo a Polsko v roce 1920 součástí vratislavské diecéze, která byla v roce 1929 povýšena na arcidiecézi. Její součástí bylo v hranicích Československa v meziválečném období ještě další slezské území, Jesenicko. Navzdory znění modu vivendi uzavřeného mezi Vatikánem a Českoslo-

venskem 2. února 1928 nedošlo k novému rozhranění a zarovnání státních hranic s vratislavskou diecézí. Jesenicko a československá část Těšínska byly tedy nadále spravovány dvěma komisariáty, které se staly nezávislými na stále existujícím generálním vikariátu pro někdejší rakouskou část vratislavské diecéze se sídlem v Těšíně. Oblast českého Těšínska spravoval Kníže - (arci)biskupský komisariát pro české Východní Slezsko, v jehož čele stál od počátku září 1920 po celé meziválečné období Mons. Stanislav Weissmann (1866–1946), od roku 1922 farář v Karvině. Naopak, část Těšínska, která v roce 1920 připadla Polsku, ještě nějakou dobu podléhala dosud existujícímu generálnímu vikariátu v Těšíně. Po vzniku katovické diecéze na podzim roku 1925 byl generální vikariát jako orgán vyšší církevní správy k 1. prosinci po 155 letech své existence likvidován a jím spravované území Těšínska v hranicích Polska připadlo k této nově založené katovické diecézi.

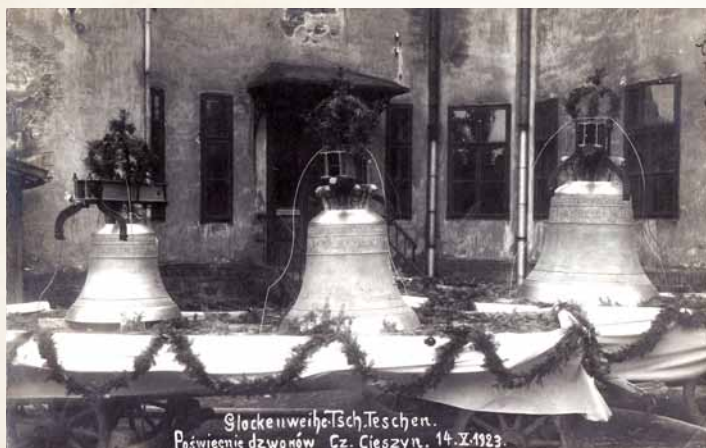
Po rozdělení Těšínska i samotného města Těšín připadla fara s farním kostelem sv. Maří Magdalény i většinou dalších církevních objektů Polsku. Těšín naopak museli opustit milosrdní bratři české národnosti, kteří byli dokonce v lednu a únoru 1919 internováni v Dembě u Krakova. Jejich zdejší konvent byl 15. ledna 1921 vyňat z pravomoci československého provinciála a převeden k polské provincii. Na levém břehu Olše se nacházel z významnějších církevních staveb a zařízení pouze chrám Nejsvětějšího Srdce Ježíšova s jezuitskou rezidencí, nedávno postavená dřevěná kaple (Barackenkirchlein) v přilehlém areálu někdejší vojenské nemocnice, Dům sv. Jana sester boromejek na Frýdecké ulici a kostel sv. Hedviky ve Svibici. Kromě toho se zde nacházely dvě malé zděné kaple, tzv. Grabekova kaple (sv. Kříže) z roku 1897 v Albrechtových sadech a pod Červeným dvorem na Brandýse pak starší (tzv. Pinkasova) z roku 1848. Rovněž komunální hřbitov se rozdělením v roce 1920 ocitl v polském Těšíně, na levém břehu byly k dispozici vesnické hřbitovy v Mostech, Svibici a Zpupné Lhotě. Z těšínské farnosti Československu připadly kromě levobřežní části města (v roce 1920 to mělo být 394 domů se

Návrh praporu spolku Katholischer Volksverein für Tschechisch Teschen, r. 1921 (Zemský archiv v Opavě)

7 487 obyvateli) také obce Mosty, Svibice a osady Podobora a Zpupná Lhota náležející k politické obci Chotěbuz. Duchovní správou tohoto území byli pověřeni jezuité, kteří založili nové farní matriky vedené od 20. října 1920. Provizorní duchovní správa byla zřízena 1. května 1921 a dodatečně schválena výnosem ministerstva školství a národní osvěty Československé republiky z 28. listopadu 1921. Jezuitský chrám Nejsvětějšího Srdce Ježíšova tak začal plnit funkci provizorního farního kostela. V roce 1922 byla tato farnost převedena z těšínského arcikněžství do arcikněžství Jablunkov a jeho součástí byla po celé meziválečné období.

Podle sčítání lidu z 15. února 1921 se mělo v samotném Českém Těšíně nacházet 420 domů s 8 068 obyvateli, z toho 5 057 osob byla římsko-

Nové zvony pro kostel Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, Panna Maria a Sv. Ignác z Loyoly. Zhotovila je dílna Oktaviána Wintera v Broumově. Slavnostně je požehnal Mons. Stanislav Weissmann v neděli 14. října 1923 (Muzeum Těšínska)

Mariánská družina mládežníků při kostele v Českém Těšíně, foto Wilhelm Pateisky, kolem r. 1925 (Muzeum Těšínska)

Vyznání obyvatel na území farnosti Český Těšín v roce 1921

Obec	Vyznání					Bez vyznání	Celkem obyvatel
	katolické	evangelické	československé	židovské	jiné (např. adventisté, sekty)		
Český Těšín	5 057	1 761	15	1 021	146	68	8 068
Mosty	701	417	0	0	19	13	1 150
Podobora a Zpupná Lhota (části obce Chotěbuz)	341	281	1	0	1	0	624
Svibice	1 407	844	4	30	4	9	2 298
Celkem	7 506	3 303	20	1 051	170	90	12 140

katolického vyznání. V letech 1935–1936 byla ve Zpupné Lhotě postavena kaple Panny Marie, Pomocnice křesťanů a v roce 1937 v Mostech menší funkcionalistická kaple sv. Antonína Paduánského. Ve druhé polovině 30. let byla také plánována výstavba nového farního kostela v budované části Českého Těšína, což nakonec nebylo uskutečněno. Spolek pro výstavbu římskokatolického farního chrámu, založený 10. ledna 1936, byl o dva roky později zrušen. Kromě zmíněných lokalit byla již od jara 1921 vyvíjena snaha k českotěšínské farnosti převést také části obcí Blahotice, Bohušovice a Pohvizdov, ležící po rozdělení Těšínska na území Československa a zarovnat tak hranice státní s církevními okrsky. Z Blahotic (původně politická obec Svibice, farnost Těšín) se jednalo o domy č. p. 126, 127, 132, 141, 173–176, z Bohušovic (politická obec Pastvisko, farnost Těšín) se jednalo o domy č. p. 28, 32, 45, 46, 48, 49, 51, 52, z Pohvizdova se jednalo o domy č. p. 8 a 42, které dosud náležely k farnosti Pohvizdov. Zatímco těšínský farář Mons. Jan Sikora proti tomu zprvu nic nenamítal, změna narazila na vyčkávací taktiku administrátora pohvizdovské farnosti Ferdynanda Niemiece a generálního vikariátu v Těšíně. Rovněž Sikora postupem času změnil stanovisko a v roce 1923 již žádal o finanční náhradu štolových poplatků formou odbytého z Blahotic a Bohušovic, a to i přes skutečnost, že všechny předmětné blahotické domy obývali pouze evangelíci. Dořešení problematiky však

přineslo až definitivní zřízení farnosti Český Těšín v roce 1934.

V době rozdělení Těšínska působili v Těšíně i nadále jezuité haličské provincie, většinou Poláci a Němci. Superiorem byl v roce 1920 Alois Polke a po něm Jan Słonkowski. Zatímco v roce 1920 žilo v těšínské rezidenci devět kněží a tři laičtí bratři, v roce 1921 to bylo již o pět kněží méně. Vedle superiora Słonkowského se jednalo o spirituála Jana Kicińského, dále Josefa Kosku a Leopolda Willimského coby německého kazatele. Administrací duchovní správy byl pověřen Koska, rodák z Hlučína. Příslušnost zdejší rezidence k haličské, resp. krakovské provincii byla v nových státoprávních poměrech nazírána jako politicky i národnostně nevhodná a byla například předmětem jednání správní komise města 10. března 1921.

K převedení těšínské rezidence k nedávno založené československé viceprovincii v Praze došlo 25. října 1922. Z původního obsazení zde zůstal pouze superior Koska, administrátor prozatímní farnosti a český kazatel v jedné osobě a kromě něj pak německý kazatel Ludwig Roelle. Ostatní kněží včetně Słonkowského odešli do Polska, česká provincie naopak do Českého Těšína poslala v listopadu 1922 Jana Černého (1871–1929), rodáka z Lipníku nad Bečvou, jenž zde převzal úlohu českého a německého kazatele a Koska polského. V roce 1926 se Koska vrátil do polské provincie. Novým superiorem a zároveň i administrátorem v Českém Těšíně se stal 15. srpna

1926 František Vídenský (1867–1939), jenž zde působil od předchozího roku. Měl za sebou zajímavé zkušenosti jako někdejší duchovní pastýř vídeňských Čechů či generální prefekt konviktu Arcibiskupského gymnázia v Praze - Bubenci. V Českém Těšíně působil do roku 1932, kdy byl povolán do funkce superiora jezuitské rezidence na Svatém Hostýně. Nástupcem Vídenského

Církevní průvod na Nádražní ulici, 30. léta 20. století (archiv Davida Pindura)

se stal další Moravan, Jan Nepomuk Svoboda (1891–1951), působící dosud na Velehradě. Teprve v roce 1932 došlo k rozhodnutí vratislavského arcibiskupa, kardinála Adolfa Bertrama, aby namísto dosavadního provizoria vznikla samostatná farnost. Duchovní správu měli však i nadále zajišťovat zdejší kněží Tovaryšstva Ježíšova, konkrétně z pozic faráře a kooperátora placených Náboženskou maticí. Farnost byla založena 8. června 1934 a prvním oficiálním farářem se stal dosavadní administrátor Jan Svoboda. Po jeho odchodu do Prahy byl jeho nástupcem k 1. říjnu 1937 ustaven jezuita Tomáš Vítek (1886–1976). Z personálních důvodů předali jezuité správu farnosti v létě roku 1938 vratislavské arcidiecézi. Ostatně, již od 1. září 1937 byla pozice kooperátora farnosti obsazena mladým diecézním knězem Franciszkiem Bogaczem (1913–1977), rodákem z Nového Bohumína. Administrátorem farnosti byl v létě roku 1938 ustanoven Bedřich Lehner. Jezuité si ponechali pouze obytnou budovu a Tomáš Vítek odešel na Velehrad. Vlivem pomnichovských událostí přestala být českotěšínská jezuitská rezidence domem československé provincie a objekt byl předán jezuitům malopolské provincie. Kromě již uvedených českotěšínských jezuitů meziválečného období zmíníme ještě některé další. Pozici kooperátorů farnosti zastávali až do poloviny roku 1937 jezuité, konkrétně Jan Vladislavský v letech 1926–1930 a 1932–1934, Vojtěch Vrbata 1930–1931 a 1934–1937, Adolf Pelikán 1931–1932 či Josef Wamser 1934–1935. Od roku 1922 zde až do své smrti působil již zmíněný Ludwig Roelle (1869–1943). Tento rodák z Dobersdorfu v Šlesvicku-Holštýnsku vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova v roce 1895 a 25. května 1906 přijal kněžské svěcení.

Dopis duchovního správce provizorní farnosti Český Těšín jezuitu Jana Svobody okresnímu úřadu Český Těšín z jeho vlastnoručním podpisem a razítkem duchovní správy, 8. listopadu 1933 (Státní okresní archiv Karvina)

David Pindur